

W h
1196

AD
MEMORIAM SAECVLAREM
PACIS RELIGIONIS CAVSSA
DVCENTIS ABHINC ANNIS
AVGVSTAE VINDELICVM SANCITAE
AVSPICIIIS
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINI
IOANNIS FRIDERICI
PRINCIPIS SCHWARZBURGENSIS
E QVATVOR S. R. I. COMITIBVS COMITIS HOHN-
STEINI DYNASTAE ARNSTEDI SONDERSHVSAE
LEVTENBERGAE LOHRAE AC CLET-
TENBERGAE RELIQA
PRINCIPIS AC DOMINI NOSTRI INDVLGENTISSIMI
IN LYCEO FRANCOVVSANO

A. D. X. OCTOBR.

RITE CELEBRANDAM
PERILLVSTREM ATQVE EXCELLENTISSIMVM
MAECENATEM

VIROS

ILLVSTRES MAGNIFICVM MAXIME REVERENDOS AM-
PLISSIMOS RELIQVOS VEL MVNERVM VEL DOCTRINAE
NOMINE CENSENDOS

REVERENTER ET OFFICIOSE INVITAT

M. IOANN. FRIDERIC. ECKHARD R.

AMPLISS. PHILOSOPH. ORDIN. IENENS. ADIVNCTVS. ET SOCIET;
LATIN. COLLEG. HONORAR.

PRODROMVS

CONVENTVS; SOLLENNIORES RELIGIONIS CAVSSA
INSTITVTOS QVIBVS COMITES SCHWARZBURGICI
INTERFVERVNT ENARRAT.

FRANCOVVSAE LITTERIS KEILIANIS.

MEMORIAM SACRILARUM
 PACIS RELIGIONIS CAUSSA
 DVCENTIS ABHINC ANNIS
 AVOSTAE WINDICVM SANCTAE
 AVSPICIS
 SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
 DOMINI
 IOANNIS FRIDERICI
 PRINCIPIS SCHWARZBURGENSIS
 EQVATVS & R. I. COMITIS COMITIS HONN.
 STEINI DYNASTAE ARNSTEDI SONDERSHVSAR
 LEVTENBERGAR LEBRAE AC CLET.
 TENBERGAR BELGVA
 PALATVS AC DOMINI NOBILI INDIGNISSIMO
 IN LYCO FRANCIVSANO
 A. D. X. OCTOBR.
 NITE CELLERANDAM
 PERILLVSTRVM ATQVE EXCELLENTISSIMVM
 MARCHIONEM
 VIROS
 ELVSTRISSE MAGNIFICVM MAXIME REVERENDOS AM
 MISSIMOS BELLOS VBI MVRVM VBI DOCTRINAE
 NOMINE GENIVSVM
 REVERENTER ET OFFICIOSE INVITAT
 M. IOANN. FRIDERIC. ECKHARD. P.
 SMITLES. THEOLOG. ORDM. LENENS. ADVICTVS. ET SOCIET.
 LATIN. COLLEG. HONORAR.

 PROBRVVS
 COMITIVS SOLIMANNVS. RELIGIONIS CAUSSA
 INSVITVS QVOTVS COMITES SCHWARZBURGICI
 INTERVENIUNT ENARRAT.

 LEANOVVS LITTEBVS KELLMVS

ment: numquid mirandum, si tot ciuitates, tot prouinciae florentissimae, tot populi, qui emendatas, et sinceras, diuinae sapientiae, doctrinas profitentur, plausus suos coniungant, nihilque intermittant eorum, quae ad saeculare sacrum, festo ritu concelebrandum, pertinere quodam modo possint? In publicae, et communis huius laetitiae societatem, *Schwarzburgum* quoque venit, cum proprio pietatis ardore percitum, tum auctoritate, et mandato OPTIMI sui PRINCIPIS excitatum. Novum hic, atque in loco illustriori situm documentum, exstare finit PRINCEPS SERENISSIMVS, quanta contentione tueatur, ac firmet, ardentioris pietatis erga Deum, cultumque ipsius sincerum, gloriam, quae a maioribus splendidissimis relicta, haereditate ad ILLVM venit. Quem enim fugit, inter cetera ornamenta, quibus Heroes Schwarzburgici, aliquot retro saeculis exsplenduerunt, multo maxima; religionis ardorem, ipsis proprium, velut lunam, inter ignes minores promicuisse; huic autem, litterarum amorem eximum praeluisse; quae sicut subsidia, et instrumenta religionis sunt; ita et, non leuiter haustae, vel suscitant illum, si nondum adfit, vel nutriunt mirum in modum, atque confirmant. Amplissimus sese hic aperiret campus, si merita, et in litteras, et in religionem illustriora, studii in utrasque vehementioris testes aduocare vellem: aliorum autem opera, quum in enarrandis, ac celebrandis iis iam defudauerit; (a) placet iam, ad conuentus illustriores, quibus hi ipsi inter-

(a) Pertinent huc, b. parentis M. TOBIAE ECKHARDI programma, *de Comitum, atque Principum Schwarzburgensium in rem literariam meritis. Quedlinburgi M. DCCXXI. WEBERI prolationes, de meritis Domus Schwarzburgic. in rem literariam.* IO. CHRIST. OLEARIVS *in Clericaru Schwarzburgico,* IO. HENRICI RVDOLPHI SCHEIBII *programmata, quae inscribit: Melappyrgum repurgatum, vt et orationes eiusdem: Von den grossen Verdiensten, des Durchlauchtigsten Hauses Schwarzburg, um die Religion, und Gelehrsamkeit.*

interfuerunt, sacrorum caussa institutos, seorsum respicere, quum et ex eo forsitan argumentum peti possit haud leue, ad studium, quod diximus comprobandum.

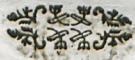
Necessum hic nobis est, istorum memoriam temporum, cogitando replicare, quibus res sacrae, ita ruerant in deterius, vt cordatiores non tantum, verum et illi, quorum intererat, religionem, modo non prorsus labasceret, naeuis, et corruptelis, quam plurimis esse referentam, de remedio, malis inueniendo cogitarent. Vnusquisque rerum in re publica sacra gestarum, haud prorsus imperitus, sua sponte facile suspicabitur, ea hic respicienda esse tempora, in quae, celebre illud Constantiense concillium incidit, a Sigismundo imperatore, et Pontifice Romano, Ioanne XXIII. conuocatum. Hoc enim, vti surrogatum est, in locum Concilii Pisani, quod sine fructu erat distractum; ita et idem huic, cum illo, finis erat propositus, sacrorum emendatio, ^(b) quae misere contaminata, ac deturpata esse omnes profitebantur. Ad rem autem, quae est eiusmodi, qua meliorem, prout tum quidem erant tempora, concupiscere nemo poterat, quum sine sensu sint, qui religionem ipsam in pretio non habent; tanta haec, quatuor, ex illustissima gente Schwarzburgica oriundis Comitibus ^(c) est visa, vt non legato cuidam, partes suas

(2

suas

(b) *conf. EDMUNDI RICHERII Historiam Conciliorum generalium P. I. pag. 465. et Lib. II. pag. 139.*

(c) HERMANNVS von der HARDT, in *Abh. Concil. Constantiens.* duo comites Schwarzburgenses nominat, qui Concilio Constantiensi interfuerunt, GVNTHERVM, et FRIDERIC. ALBRECHT. WILHELMVM. Cl. SCHEIBIVS, loco posterioris RVDOLPHVM substituit, in *programm. I. Melapurg. repurgat.* Quodsi PAVLLO IOVIO, verum Schwarzburgicarum grauisimo scriptori, fides est habenda, statim sub initium huius concilii, ALBRECHT. V. Constantiam profectus est. Verba eius sunt: Graf Albrecht, Leutenbergischer Linie, ist gleich zu Au-

suas demandandas putauerint, sed ipsi, rerum illic gerendarum, quarum spes erat facta, participes esse flagrantes, Constantiam commigrauerint. Vel iniquus quilibet iudex confiteri debebit, suo, quo ferebantur in religionem ardori, obsecutos illos esse, quantumvis hic nihil propemodum est effectum, quod ciuitatis repurgationem Christianae attinebat, quae dolis, artibusque variis euitata est. Opprobrium autem illud, quod IOANNIS HVSSI, et HIERONYMI PRAGENSIS sanctissimorum virorum, contra fidem datam, ad ignem condemnatione, in concilio hoc, aeternum inhaerebit, eo facilius abstergi ab his quidem poterit; quo certius constat, imperatori ipsi, sanguinariae papicolarum sententiae, non sine animo vehementius reluctante, concedendum fuisse. ^d Haud leuius, rationibus religionis consulendi studium, GVNTHERVS, Schwarzburgicae prosapiae, Archiepiscopus tum Magdeburgensis comprobauit, eo, quod Basileam, ^e ad concilium, cuius indictio, praeclara rursus spondebat omnia, ipse se contulerit; licet ex hoc quoque, res Christiana vehementer afflicta, nihilo plus vtilitatis, et sanitatis ceperit. At nondum euoluta tum erat, series illa annorum fatalis, nondum illuxerat tempus illud prosperissimum, expugnationi superstitionis diuinitus destinatum, quod immortalis gloriae plenum opus, postquam satis diu illusum esset generi

Anfang dieses grossen Concilii zu Cölnitz, daselbst mit zwölff Pferden eingeritten, und hat sich als ein Reichs-Graf statlich sehen lassen. *vid.* ipsius *Chronic. Schwarzburgens. P. IV. Cap. IV.* Praeter hunc, adfuerunt ibi GVNTHERVS XXVIII. HENRICVS, DNVS ARNSTADI, et GVNTHERVS, DNVS SCHWARZBURGI. *conf. Deudsch. Schwarzburg-Arnstadt, contra Sachsen-Weimar in Appendic. Documentor. n. 45. n. I. et II.*

(d) *vid.* FRIDERIC. SPANHEIMII *Introduct. ad Histor. Ecclesiast. N. T. pag. 504. n. 6.*

(e) Obseruat hoc SAMVEL WALTHER, *in singularibus Magdeburgens. P. I. p. 1. seqq.*

generi humano, Lutheri aetati erat referuatum, cuius opera, ac studio, in depurganda religione, coelestis sapientia est visa. Perrupit hic feliciter, diuino numine fretus, incredibiles difficultates eas, quas nulla antea vis, nec tot conglobati principes vincere, aut superare potuerant. Nemini autem ignotum esse potest, quanta inuidiae, molestiarumque tempestas, subeunda fuerit, magno huic lucis, veritatisque instauratori, quamque nefariis criminationibus, infamiam, et odia vniuersorum, conflare ipsi sint annisi, Pontificis Romani adhaerentibus; postquam intellexerunt, summa diligentia vitam Lutheri custodiri, neque ullam sibi, caedis faciendae potestatem dari. Sed laborare tum incipiebat fides illorum, cum toties animis fucis, et mendaciis adfuetis imposuissent, neque omnes statim erant, qui commentis istis, fidem suam praebuissent; atque ideo Wormatiam Lutherus euocabatur, vt coram indictis imperii comitiis, causam suam diceret. Animis igitur veritatis cupidis, et quod ad Lutheri causam attinet, dubiis adhuc, atque suspensis, num alia ratione satisfieri potuisse credibile est, quam, si ipsi, modo liceret, confesui huic interessent? Quid mirum itaque, si splendidissimum hunc conuentum, quinque Comitum Schwarzburgenfium praesentia illustrata, et condecorata esse legimus. (f) Excipiebant Comitia Wormatiensia, illa, Augustae Vindelicum, ab Imperatore conuocanda, quum vires deinde maiores sumere inciperet, recuperata coelestis veritatis lux; aduersa autem tenebrionum pars, oppugnare illam haud intermitteret. Ad exorta haec, et magis gliscentia religionis disfidia componenda, ipsam doctrinam controuersam rite cognoscere, necessarium iudicabatur, atque, quum alia ratione melius, fieri illud vix posset; mandante imperatore, restitutae in pristinum doctrinae summa, neruo-

X 3

(f) Quinque horum Comitum Schwarzburgenfium nomina, LVTHERVS enumerat, *Tom. I. Ienens. Germ. fol. 438.* adde SOEFFING, *in rebus gestis, ad ann. 1521. pag. 78.*

neruofe, dilucideque explicata, in procerum imperii confeflu, recitari debebat. Quo illuftriora, feruentioris in religionem ftudii exempla, celliffima ftirps Schwarzburgica fuppeditauerat; res autem haec, hominum, populorumque exfpectatione digniffima, quo maius momentum habere poterat, ad doctrinas, e tenebris reuocatas, nude, detractisque naeuis, quos hominum cucullatorum turba ipfi adfinxerat, cognofcendam; eo minus dubitabant, GVNTHERVS, HENRICVS, vt et IOANNES HENRICVS, Auguftam fe conferre, (g) vt auribus illam fuis, perciperent, veritatemque rei, oculis quafi cernerent. Tanto etiam minus HENRICVM, GVNTHERI filium vnicum, et IOANNEM HENRICVM, ftirpis Leutenbergicae, qui ex arctiori, quae intercedebat ipfi, cum Comite Mansfeldenfi confuetudine, de Lutheri et vita, et doctrina, iam ante certior erat factus, (h) instituti itineris poenitere poterat, quum animum, de purioribus facris conuictum, tamquam fructum, multo faluberrimum, domum adportarent. Non multo enim poft, non ipfi folum, repudiata fuperftitione veteri, emendatam religionem admiferunt; fed cum ciuibus quoque fuis communicarunt; quam ob rem, iam dudum nomina illorum, memor religio, aeternis factis infcripfit. Superelt adhuc inter illuftriores conuentus, facrorum cauffa institutos, ille, qui Arnftadii, anno M. DXXXIX. celebrabatur, cui GVNTHERI XL. praefentia, (i) decus, et ornamentum, haud vulgare conciliauit. Tametsi enim in primis hic confilia erant capienda, quae ad periculum, quod a Caefarianis, in emendationum facrorum confefores

(g) *conf. b. CTPRIANI, Historie der Augspurgifchen Confefion, pag. 83. SOEFFING in rebus geflis ad ann. 1532. SALIGS Historie der Augspurgifchen Confefion Lib. II. Cap. 9. pag. 396.*

(h) *SECKENDORF in Hiftor. Lutheranifimi Lib. III. Sect. 7. §. XXV. addit. III. fol. 71.*

(i) *IO. CHRIST. OLEARIVS in Hiftor. Arnftadienfi pag. 282.*

fores intendebatur, pertinebant; tamen haec partim sola non erant, quae illic agitabantur, partim iniri ita haud poterant, quin sacrorum simul haberetur ratio. (k) GVNTHERVS autem, quum hoc vsque sacris pristinis constanter esset addictus; ab hoc inde tempore, remissa, qua in odium purgatae religionis ferebatur, opinione, mitius sentire de illa coepit, deinde vero penitus illam introspeciens, ipsa veritate victus, amplectendo illam, et suae, et civium suorum saluti consuluit. (l)

Quae vero, quum ita sint, quis est, qui non intelligat, rot monimenta, studii in veram religionem enixioris, omnibus tropaeis perenniora, *celssissimae Domui Schwarzburgicae* esse erecta; quot conuentibus sollennioribus, religionis causa congregatis, Heroes, quos protulit interfuerunt. Ipsum illud constituendae, ac firmandae pacis negotium, quod sacra puriora profitentibus, tranquillam libertatem attulit, cuiusque memoriam saecularem gratulabundi obimus, non ita fuit gestum, vt non aliqui Schwarzburgicae profapiae, participes illius fuerint; id quod iis ignotum esse haud poterit, qui inter alia splendidissima nomina, quibus formula pacis sollennior est obsignata, GVNTHERI, et IOANNIS GVNTHERI (m) nomina conspexere.

Quemadmodum autem pax ista, ut ad rem nostram deueniamus, immensa dei immortalis benignitate nobis concessa, non sacrorum modo cultui, et templis securitatem praestitit, sed de scholis quoque, ineundo illam, conceptis verbis est dispositum;

(k) conf. Iohann Caspar Funkens Reformationen-Historie Cap. IX. §. XIX. pag. 492.

(l) vid. OLEARIJ Histor. Arnstad. Cap. VII. pag. 39. eiusd. Syntagm. Rev. Thuringic. P. I. pag. 320.

(m) vid. SCHMAVSIJ Corpus Iur. Publ. pag. 370.

tum; (n) ita etiam PRINCEPS SERENISSIMVS IOAN-
NES FRIDERICVS, qui beneficii, ad posteritatis vsum
conseruati magnitudinem, iusta aestimatione pensat, non
publicam tantum supplicationem indixit; verum et scholis
imperauit, reuertentem faustissimi illius diei lucem, de-
bita religione prosequi. Cuilibet artium bonarum sacra-
rio, causae non deerunt, et iustissimae, et grauisimae,
quas propter communibus plausibus, suam quoque pieta-
tem inserat; nobis certe peculiaris quaedam est, quum ipso
anno, quo Passauiensi transactione, vt vocant, ad plenam
religionis securitatem, admirabilis praecursio est facta, Lyceum
nostrum, quod adhuc, virginitati perpetuae deuotarum, Ordi-
nis Cisterciensis, foedaeque superstitionis diuersorium fuerat, in
bonae mentis, et litterarum domicilium sit commutatum; sicu-
ti lapidis litterati (o) testimonio, aedibus illius adfixi comproba-
tur. Praestabit itaque officium suum, ratione quidem tenui, at
pietate eo ardentiori, cum gratias agendo Deo immortalis, de
conseruato securitatis beneficio, tum implorando eum precibus
ardentissimis, vt numquam interrumpendam ipsi addat perpetui-
tatem. Partes has demandandas putauimus, tribus adolescenti-
bus, morum probitate, et diligentia in elegantioribus litteris ad-
hibita, commendatissimis, qui orationibus publicis habendis, suo,
commilitonum, quin etiam totius scholae nomine, exorti saecu-
laris diei memoriam, pro virium modo celebrabunt.

ABRA-

(n) *vid. Programma Consistorii Mansfeldens.* Celebr. Kappii, freudi-
gem Andenken des ersten Religions-Friedens Iubel-Festes inserruy.

(o) Inscriptionem exhibet, IO. ERID. MVLDERVS, in rebus patriae per-
uestigandis maxime sedulus, in den historischen Nachrichten, von den
Cistercienser. Closter zu Frankenhausen, pag. 194. (m)

HENRICVS ALEXANDER GVNTHERVVS PAEZ,
*tristissimam religionis faciem, ante repurgationem, a Lutbe-
ro factam, oratione latina delineabit.*

**ABRAHAMVS BENIAMIN AVGVSTVS BER-
TRAM,** *statum religionis, post emendationem, multo feli-
ciorem, at non satis tutum, verbis latinis exponet.*

AVGVSTVS FRIDERICVS WERNER, *carmine sae-
culari teutonico, bona, pacis concessae, celebrabit, ac pro
perpetuitate ipsius, et salute SER. DOMVS SCHWARZBVR-
GICAE vota faciet.*

Ipsa rei conditio, quae ad publicam hanc sollennitatem nos
vocat, auguria, bonae spei plenissima complectitur, fore vt
ea, frequentiori praesentia illustretur eorum omnium, qui lit-
teras, conseruatasque purioris veritatis doctrinas amant. Tan-
to igitur confidentius, PERILLVSTREM atque EXCELLEN-
TISSIMVM MAECENATEM nostrum, CONSILIORVM
PVBLICORVM PRAESIDEM longe spectatissimum, propitia
fati indulgentia ornandis, iuuandisque litteris datum, Viros Illu-
stres, Magnificum, Maxime reuerendos, Amplissimos, reliquos,
vel munerum, vel doctrinae causa spectatos, vt, quam saepius te-
stati sunt, in audiendo benignitatem; crastina luce impertire no-
bis velint, ea, qua quemque decet ratione, rogare possumus.
Venite ad sacra saecularia, quae nemo nostrum, vel vidit an-
tea, vel posthac visurus est. P. P. die IX. Octobr. anno reparat.
salut. clo lo cclv.

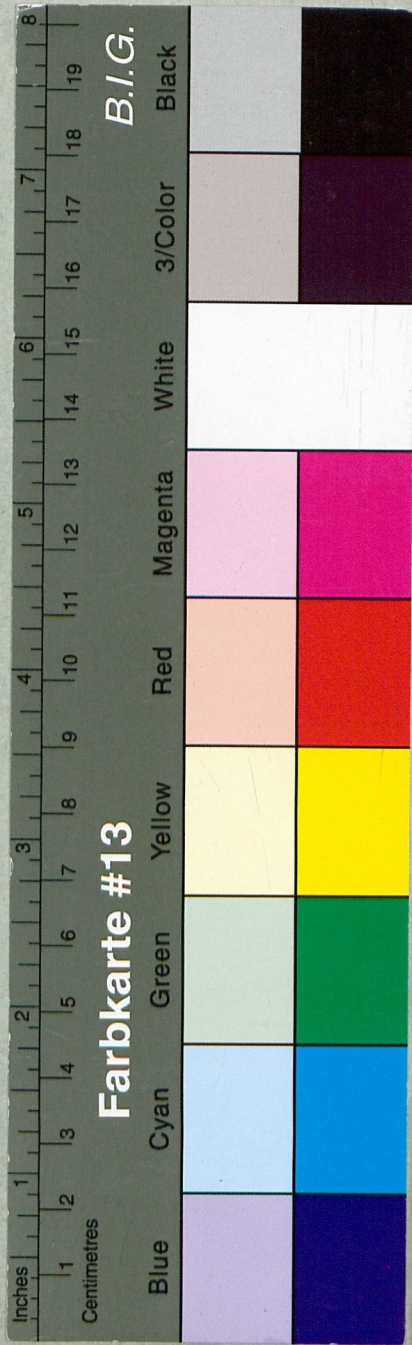

VD 18

ULB Halle 3
006 831 931

B.I.G.

Farbkarte #13

Q. H. 127, 32.

Wh
1196

AD
MEMORIAM SAECVLAREM
PACIS RELIGIONIS CAVSSA
DVCENTIS ABHINC ANNIS
AVGVSTAE VINDELICVM SANCITAE
AVSPICIIIS
SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI
DOMINI
IOANNIS FRIDERICI
PRINCIPIS SCHWARZBURGENSIS
E QVATVOR S. R. I. COMITIBVS COMITIS HOHN-
STEINI DYNASTAE ARNSTEDI SONDRERSHVSAE
LEVTENBERGAE LOHRAE AC CLET-
TENBERGAE RELIQA
PRINCIPIS AC DOMINI NOSTRI INDVLGENTISSIMI
IN LYCEO FRANCOVVSANO
A. D. K. OCTOBR.
RITE CELEBRANDAM
PERILLVSTREM ATQVE EXCELLENTISSIMVM
MAECENATEM
VIROS
ILLVSTRES MAGNIFICVM MAXIME REVERENDOS AM-
PLISSIMOS RELIQVOS VEL MVNERVM VEL DOCTRINAE
NOMINE CENSENDOS
REVERENTER ET OFFICIOSE INVITAT
M. IOANN. FRIDERIC. ECKHARD R.
AMPLISS. PHILOSOPH. ORDIN. IENENS. ADIVNCTVS. ET SOCIET;
LATIN. COLLEG. HONORAR.
PRODROMVS
CONVENTVS; SOLLENNIORES RELIGIONIS CAVSSA
INSTITVTOS QUIBVS COMITES SCHWARZBURGICI
INTERFVERVNT ENARRAT.
FRANCOVVSAE LITTERIS KEILIANIS.

BIBLIOTHECA
MONICAIVANA

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

UNIVERSITÄT
SACHSEN-ANHALT
MAGDEBURG

